

Spetsfläckad trollslända (*Libellula fulva*) funnen i Botkyrka kommun, Södermanland

[Scarce Chaser *Libellula fulva* found in Botkyrka kommun, new provincial record for Södermanland]

ERLAND DANNEID OCH HANS BERGLUND

Spetsfläckad trollslända (*Libellula fulva*) är en av Sveriges 7 rödlistade trollsländearter. Arten är placerad i hotkategori 2 (sårbar) och dess svenska utbredning har på senare tid ansetts vara begränsad till Emåns nedre lopp i östra Småland där den dock är allmän, äldre fynd finns också från Skåne, Blekinge och Östergötland (Sahlén 1996). I Finland är arten tagen på flera ställen i de södra delarna av landet, dessa fyndplatser ligger betydligt längre norrut än något av de svenska fynden. I Europa är arten vittspridd men lokal och går norrut till södra England och södra Skandinavien. Den spetsfläckade trollsländan synes föredra långsamt rinnande vatten som fortplantningslokal, men påträffas också vid sjöar (Askew 1988). Enligt Robert (1958) kräver arten för äggläggning en öppen vattenyta utan flytande vegetation.

Vid en inventering av trollsländor sommaren 1997 i Botkyrka kommun i Södermanland, påträffades två hanar av *Libellula fulva* den 10.7. nära Uringeåns utlopp ur Lilla Skogssjön. Vädret var denna dag relativt regnigt och det var inte

Hane av spetsfläckad trollslända (*Libellula fulva*) vid Uringeån. Foto Hans Berglund 1998.

Male Scarce Chaser (*Libellula fulva*) at River Uringe.

många sländor som flög. Vid förnyad kontroll av lokalen vid bättre väderlek den 9.7.1998 påträffades åtminstone nio individer, sju hanar och två honor. Vid ett tillfälle syntes samtidigt fyra hanar i luften. Att arten fortplantar sig på lokalen indikeras av att flera av hanarna hade den blådagga färgen på abdomen avskavd på flera ställen vilket sker vid parningen (Sandhall 1987). Inga larver av arten har dock ännu tagits vid lokalen. Detta är

Miljön där den spetsfläckade trollsländan påträffades. Foto Hans Berglund 1998.

Habitat where the Scarce Chaser was found.

den hittills nordligaste lokalen för arten i Sverige (fortfarande dock en bra bit söder om de nordligaste fynden i Finland), och det är också det första fyndet någonsin av den spetsfläckade trollsländan i Svealand.

Miljön på lokalen skiljer sig rätt mycket från artens tidigare kända fyndplatser vid Emån. Uringeån flyter här genom ett myrlandskap dominerat av vitmossa (*Sphagnum*) och blåbärsris (*Vaccinium myrtillus*), med inslag av odon (*Vaccinium uliginosum*), hjortron (*Rubus chamaemorus*), skvattram (*Ledum palustre*), pors (*Myrica gale*), tuvull (*Eriophorum vaginatum*), björnmossa (*Polytrichum*) och flera starrarter (*Carex* spp.). I vattnet finns flytblad av gul (*Nuphar luteum*) och vit (*Nymphaea alba*) näckros, dyblad (*Hydrocharis morsus ranae*) och rostnate (*Potamogeton alpinus*). Skogsvegetationen på myren är dominerad av tall (*Pinus silvestris*), klibbal (*Alnus glutinosa*) och björk (*Betula*). I denna relativt "norrländska" miljö är *Libellula fulva* ett ganska oväntat inslag i trollsländefaunan, som för övrigt vid lokalen innehåller arter som allmän smaragdflickslända (*Lestes sponsa*), flodflickslända (*Platynemis pennipes*), t-tecknad flickslända (*Coenagrion hastulatum*), tidig mosaikslända (*Brachytron pratense*) och guldtröslända (*Cordulia aenea*).

Fyndet av *Libellula fulva* i Botkyrka understryker hur dåligt utbredningen i Sverige är känd, även för relativt stora och spektakulära insekter som trollsländor. Troligen finns arten att upptäcka på flera lokaler i Mellansverige, men den har givetvis knappast någon sammanhängande utbredning från Emån till Botkyrka. Arten verkar förekomma fläckvis i de norra gränstrakterna av sitt utbredningsområde. Om kolo-

nin i Botkyrka representerar en gammal relikutbredning eller om det rör sig om ett nykoloniserat område går ej att avgöra, men åtminstone en av de två övriga europeiska *Libellula*-arterna (*L. quadrimaculata*) är känd som vandringsart med förmåga att dyka upp långt ifrån den plats där den kläcktes (Askew 1988, Sahlén 1996). Noggrannare inventeringar av lokaler (ej nödvändigtvis i likartad miljö) på andra håll i Mellansverige torde utvisa hur isolerad förekomsten av *Libellula fulva* vid Uringeån i verkligheten är.

Litteratur

- Askew, R. 1988. The Dragonflies of Europe. Colchester (Harley Books)
 Robert, P.-A. 1958. Les Libellules (Odonata). Neuchâtel & Paris (Delachaux et Nestlé)
 Sahlén, G. 1996. Sveriges Trollsländor. 2:a uppl. Fältbiologernas förlag, Sollentuna.
 Sandhall, Å. 1987. Trollsländor i Europa. Interpublishing, Stockholm.

Summary

The Scarce Chaser (*Libellula fulva*) is a rare dragonfly in Sweden, in recent years thought to be limited to Emån in Småland in SE Sweden. The species has now been observed and collected on a locality in Botkyrka kommun S of Stockholm, where it was recorded both in 1997 and 1998 and appears to be rather common. This is the northernmost locality for the species in Sweden.

Erland Dannelid, Zoologiska Institutionen, Stockholms Universitet, 106 91 Stockholm
 Hans Berglund, Miljöförvaltningen, Botkyrka kommun, 147 85 Tumba